

Arkivsaksnr. 23/13094-2
Saksbehandler Guri Ugedahl

Saksgang
Formannskapet
Kommunestyret

Møtedato
22.08.2023
30.08.2023

94/23

Byvekstavtale for perioden 2023-2032 mellom Samferdselsdepartementet, kommunal- og distriktsdepartementet, Troms og Finnmark fylkeskommune og Tromsø kommune

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

Byvekstavtale for perioden 2023-2032 mellom Samferdselsdepartementet, kommunal- og distriktsdepartementet, Troms og Finnmark fylkeskommune og Tromsø kommune datert 14.august 2023, vedtas.

Saken sendes til Statens vegvesen for videre behandling.

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Mette Mohåg
Direktør for bymiljø

Bakgrunn

Historikk

Tromsø kommunestyre og Troms og Finnmark fylkesting vedtok tilbake i desember 2017 at man ønsket forhandlinger med staten om en byvekstavtale for Tromsø. Etter at det ble klart at Tromsø måtte gå veien om en Bypakke, ble det fattet vedtak om dette i kommunestyret og fylkesrådet oktober 2020. I vedtaket framkom bl.a at «Bypakken vil være en del av en framtidig byvekstavtale for Tromsø».

11 mai 2021 vedtok Stortinget Prop. 99 S (2020-2021) Utbygging og finansiering av Bypakke Tenk Tromsø i Troms og Finnmark.

5. januar 2022 ble innkreving av bompenger i Tromsø innført, i tråd med vedtatt proposisjon. Da hadde allerede arbeidet med realisering av tiltak i bypakken startet.

Kort om forhandlingene om byvekstavtale Tromsø

Statens vegvesen mottok mandat for forhandlingene med Tromsø fra Samferdselsdepartementet i brev datert 17. mars 2022 (vedlegg 2). Forhandlingene startet i møte 24. mars 2022 i Tromsø.

2. november 2022 mottok Statens vegvesen brev om økonomiske rammer for byvekstavtale Tromsø fra Samferdselsdepartementet (vedlegg 3). i Brevet framkommer bl.a: «Dersom det blir enighet med Tromsø om en byvekstavtale vil altså staten legge til rette for å øke det statlige bidraget med om lag 627 mill kr i avtaleperioden sammenlignet med det som lå til grunn i Prop 99 S (2020-2021)».

I forhandlingsmøte 3. november 2022 i Tromsø brøt Tromsø kommune og Troms og Finnmark fylkeskommune forhandlingene.

Etter at revidert statsbudsjett for 2023 var vedtatt, mottok Statens vegvesen brev fra Samferdselsdepartementet med nye økonomiske rammer for byvekstavtale Tromsø, datert 22. mai 2023 (vedlegg 4). Fra brevet: «I Prop 118 S (2022-2023) er det lagt til grunn 160,4 mill kr årlig i gjennomsnittlig statlig bidrag til en byvekstavtale i Tromsø for perioden 2023-2032. De økonomiske rammene som i forslaget legges til grunn for forhandlingene, vil være om lag 330 mill kr større enn det som ble trukket opp i brev fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen 2. november 2022.»

Med bakgrunn i de endrede rammene, ble forhandlingene startet igjen i møte 8. juni 2023.

I det niende forhandlingsmøtet, 10. august 2023 var det enighet om avtalen og følgende vedtak ble fattet: «Arbeidet i forhandlingsutvalget avsluttes og sendes partene for godkjenning».

Forhandlingsutvalget

Forhandlingsutvalget har bestått av representanter fra Tromsø kommune, Troms og Finnmark fylkeskommune, Statsforvalteren i Troms og Finnmark og Statens vegvesen. Forhandlingene har vært ledet av Vegdirektør Ingrid Dahl Hovland.

Fra Tromsø kommune har Ordfører Gunnar Wilhelmsen (Ap) ledet forhandlingene. Barbara Vögele (MDG) har deltatt gjennom hele forhandlingsløpet. Tone Marie Myklevoll (Ap) deltok til og med møtene i juni 2023, mens Pål Julius Skogholt (SV) deltok i siste forhandlingsmøte i august 2023.

Forhandlingsmøtene har vært åpne møter og referatene er tilgjengelige på tenktromso.no.

Ikrafttredelse av avtalen

Under kapittel 11 i byvekstavtalen, Ikrafttredelse, står følgende:

«Avtalen skal behandles av Troms og Finnmark fylkeskommune og Tromsø kommune og så i regjering før den endelig trer i kraft.»

Kort om innholdet i byvekstavtalen

Byvekstavtalen følger i sin helhet som vedlegg 1.

I forhandlingene har man tatt utgangspunkt i mandatet fra Samferdselsdepartementet, som igjen er basert på Meld St 20 (2020-2021) Nasjonal transportplan 2022-2033, kap 8.2.2 og 8.2.4.

Avtalen skal legge grunnlaget for et forpliktende trepartssamarbeid mellom staten, fylkeskommunen og kommunen, der alle parter bidrar innenfor sine ansvarsområder for å nå nullvekstmålet, se under. Avtalen er likevel ikke juridisk bindende.

Mål for avtalen

Det overordnede målet for byvekstavtalen er nullvekstmålet: Klimagassutslipp, kø, luftforurensing og støy skal reduseres gjennom effektiv arealbruk og ved at veksten i personbiltransporten skal tas med kollektivtransport, sykling og gange. Avtalen gjelder for hele Tromsø kommune.

Nullvekstmålet skal nås i løpet av den ti år lange avtaleperioden, det vil si at personbiltrafikken i 2032 skal være på samme nivå eller lavere enn i referanseåret 2019. Målet om nullvekst gjelder ikke for gjennomgangstrafikk, næringstransport og mobile tjenesteytere.

Byvekstavtalen er et viktig verktøy for samordning av areal- og transportpolitikken. Måloppnåelse forutsetter satsing på kollektivtransport, sykkel og gange og en arealpolitikk som bygger opp under investeringene.

Mål for byvekstavtalen omtales under kapittel 1 i avtalen.

Bypakken og byvekstavtalen

Som vedtaket i kommunestyret tilbake i 2020 også sier er bypakken en del av byvekstavtalen. I avtaleteksten framgår: «Tenk Tromsø skal fra avtaleinngåelse være navnet på både byvekstavtalen og bypakken.»

Oppfølging og styring av byvekstavtalen og bypakken, Tenk Tromsø, vil være samordnet. Arbeidet ledes av en felles styringsgruppe som bl.a. vil vedta et felles fireårig handlingsprogram som oppdateres årlig. Styringsgruppen består av Statens vegvesen, Statsforvalteren i Troms og Finnmark og politisk ledelse i Troms og Finnmark fylkeskommune og Tromsø kommune. Statens vegvesen leder styringsgruppen.

Tenk Tromsø skal porteføljestyres. Dette innebærer å styre totaløkonomi og fremdrift av porteføljen, samt å vurdere og prioritere prosjekter i henhold til vedtatte rammer, budsjetter og måloppnåelse.

Styringssystem omtales under kapittel 8 i avtalen, mens porteføljestyling omtales under kapittel 2.

Finansiering

Byvekstavtalen gir en økt statlig tildeling til Tromsø som partene er enige om skal være belønningsmidler (Kap 1332, post 66 i statsbudsjettet – tilskudd til byvekstavgifter, belønningsmidler i byvekstavgifter).

Bompenger er regulert gjennom Prop 99 S Bypakke Tenk Tromsø, og byvekstavtalen medfører ingen endringer i bompengeneinnkrevningen.

Staten sitt bidrag i byvekstavtalen er 1.634 mill kr (belønningsmidler).

Partene er enige om følgende fordeling av midlene i avtaleperioden:

Beløp mill. (2023-kr)	Satsingsområde
313	Gange, sykkel og trafikksikkerhetstiltak
486	Kollektivtiltak – buss
51	Kollektivtiltak - blå bybane
40	Mobilitetsutvikling
49	Sekretariat 2025-2032
659	Tiltak beskrevet i Prop. 99 S (2020-2021)
28	Tilbakebetaling av gjennomførte tiltak i belønningsavtale periode 2015-2018
8	Overført til bypakken
1634	Sum

Mva-kompensasjon som mottas for investeringstiltak på kommunal og fylkeskommunal veg tilbakeføres til finansiering av byvekstavtalen.

Finansiering omtales under kapittel 3 i avtalen.

Satsingsområdene omtales under kapittel 4, mens drift av kollektivtransport omtales i kapittel 5.

Arealutvikling og parkering

Partene er enige om målsettinger og oppfølgingspunkter for arealutvikling og parkering i byvekstavtalen. Dette er omtalt under kapitlene 6 og 7 i avtalen.

Rapportering

Byvekstavtalen forutsetter rapportering på en rekke indikatorer, for å følge opp om utviklingen under avtaleperioden går som forventet mot nullvekstmålet.

Staten har utviklet et felles indikatorsett for byvekstavtaler som framgår i vedlegg 5 til avtalen.

Hovedindikatoren er den såkalte byindeksen. I byindeksen inngår trafikk tall fra en rekke tellepunkter i kommunen som vurderes i fht utvikling over tid.

I tillegg skal det rapporteres på utviklingen i flere støtteindikatorer:

- Transportmiddelfordeling
- Transportarbeid
- Antall kollektivreiser
- Klimagassutslipp, målt i Co₂-utslipp fra veg

Disse indikatorene skal rapporteres årlig.

I tillegg skal det rapporteres på indikatorer for areal og parkering annet hvert år, som angitt i felles indikatorsett. For Tromsø skal disse konkretiseres når man er kommet lengre i arbeidet med kommuneplanens arealdel 2023-2034, senest innen utgangen av juni 2024.

Rapportering omtales under kapittel 9 i avtalen, samt vedlegg 5 og 6.

Sanksjoner

Under sanksjoner, kapittel 10 i avtalen, framkommer bl.a. at avtalen kan reforhandles ved behov, for eksempel etter framleggelse av ny Nasjonal transportplan, ved større revisjoner av

Bypakke Tenk Tromsø eller dersom en av partene ber om det og avtalepartene blir enige om dette.

Videre omtales virkemidler dersom utviklingen over tid ikke er i tråd med nullvekstmålet eller en eller flere parter ikke oppfyller sine forpliktelser.

Vedtakskompetanse:

Kommunestyret

Vedlegg

- 1) Byvekstavgift for perioden 2023-2032 mellom Samferdselsdepartementet, Kommunal- og distriktsdepartementet, Troms og Finnmark fylkeskommune og Tromsø kommune, datert 14. august 2023
- 2) Brev fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen datert 17. mars 2022, Oppstart av forhandlinger om en byvekstavgift i Tromsø (mandat)
- 3) Brev fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen datert 2. november 2022, Byvekstavgift Tromsø – økonomiske rammer
- 4) Brev fra Samferdselsdepartementet til Statens vegvesen datert 22. mai 2023, Byvekstavgift Tromsø – videre forhandlinger

Utrykt vedlegg: Prop 99S (2020-2021) Utbygging og finansiering av Bypakke Tenk Tromsø i Troms og Finnmark